

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.09.2008, sp. zn. 29 Cdo 2225/2008, ECLI:CZ:NS:2008:29.CDO.2225.2008.1

Číslo: 63/2009

Právní věta: Na základě exekučního titulu získaného proti příslušné osobě ve sporu, v němž vystupovala jako správce konkursní podstaty konkrétního úpadce (z titulu výkonu této funkce), nemůže být výkonem rozhodnutí nebo exekucí nikdy postižen osobní majetek této osoby (majetek správce konkursní podstaty). Pohledávka spočívající v požadavku na vrácení zálohy, kterou zájemce o koupi majetku konkursní podstaty prodejem mimo dražbu složil na účet určený správcem konkursní podstaty za účelem splnění podmínky účasti na výběrovém řízení, je pohledávkou za podstatou (§ 31 odst. 2 písm. e/ zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2007).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.09.2008

Spisová značka: 29 Cdo 2225/2008

Číslo rozhodnutí: 63

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bezdůvodné obohacení, Konkurs

Předpisy: § 11 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 420 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 451 odst. 1 předpisu č. 40/1964Sb.

§ 8 odst. 2 předpisu č. 328/1991Sb. ve znění do 31.12.1997

§ 9 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozsudkem ze dne 25. 5. 2007 uložil Krajský soud v Ústí nad Labem žalovanému Mgr. P. J. zaplatit žalobci J. T. do tří dnů od právní moci rozsudku částku 450 000 Kč s 21% úrokem z prodlení od 14. 6. 1997 do zaplacení (bod I. výroku). Ohledně požadovaného příslušenství za dobu od 5. 3. 1997 do 13. 6. 1997 žalobu zamítl (bod II. výroku).

Podle soudu prvního stupně nebylo mezi účastníky řízení ve skutkové rovině sporu o tom, že žalovaný nevrátil žalobci částku 450 000 Kč, ze záloh, které žalobce v únoru a v březnu 1997 složil na běžný účet zřízený žalovaným v U. bance, a. s., v rámci výběrového řízení při zpeněžení nemovitého majetku z konkursní podstaty úpadkyně W., s. r. o.

Soud dále uvedl, že právní vztah účastníků řízení, na jehož základě byla složena záloha, odvozuje svou existence (jak plyne z obsahu tzv. „Podmínek výběru zájemce o koupi nemovitosti“ /dále též jen

„Podmínky“/ a z „Protokolu o výběru úspěšných zájemců“) z nařízeného zpeněžení majetku konkursní podstaty postupem podle ustanovení § 27 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), ve znění platném v únoru 1997, totiž prodejem mimo dražbu za podmínek stanovených soudem. Předpokladem úspěchu zájemce při tomto výběru bylo kromě splnění formálních podmínek též předložení nejvyšší nabídky a zaplacení zálohy na kupní cenu ve výši 10 % znalecm určené hodnoty nemovitosti.

Podle soudu pak z důkazů uvedených v předchozím odstavci a z rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 4. 2002 vyplývá, že pro složení zálohy zájemci bylo „zvoleno platební místo odlišné od konkursní podstaty, a to běžný účet žalovaného“, zřízený žalovaným 3. 2. 1997 u banky.

Mezi žalovaným, na jehož účet měli zájemci o nemovitý majetek úpadkyně skládat zálohy, a žalobcem (dalšími zájemci o tento majetek) tak podle soudu vznikl „per facta concludentia“ vztah, jehož podstatou bylo složení zálohy na běžný účet žalovaného v souvislosti se zpeněžením majetku z konkursní podstaty, přičemž úspěšným zájemcům měla být složená záloha následně započtena na kupní cenu, neúspěšným pak ihned vrácena (článek 6 Podmínek).

Jelikož činnost správce konkursní podstaty při zpeněžení majetku není podnikáním, nýbrž povinností správce konkursní podstaty podle zákona o konkursu a vyrovnání, a jelikož nejde o žádný z případů uvedených v ustanovení § 261 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ani o případ uvedený v § 262 obch. zák., nepodléhá tento případ právní úpravě v obchodním zákoníku, pokračoval soud. Věc je podřízena obecné občanskoprávní úpravě, konkrétně jde o inominátní kontrakt podle § 51 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku.

A konečně soud uzavřel, že není sporu ani o tom, že žalobce jako zájemce o koupi nemovitosti neuspěl, takže mu žalovaný měl zálohu vrátit (podle článku 6 Podmínek) 25. 2. 1997; to se ostatně podává i ze záznamu z 5. 3. 1997, stvrzeného podpisy účastníků.

Jestliže žalovaný povinnost vrátit zálohu nesplnil, je žaloba důvodná. To, že se uvedené prostředky ztratily z účtu žalovaného, založilo pohledávku žalovaného ex delicto vůči osobě, která zfalšovala příkazy k úhradě, potažmo vůči bance, ve vztahu účastníků je však uvedená skutečnost bez významu, uzavřel soud. Povinnost žalovaného vrátit prostředky, které mu byly svěřeny dočasně a v rámci výkonu činnosti související s konkursním řízením, je tedy dána, pokračoval soud, a to bez ohledu na to, zda, kdy a do jaké míry byla škoda vzniklá žalovanému kryta z jeho případného pojištění.

Námítku žalovaného, že by žalobce měl s nárokem počkat, dokud žalovaný nevysoudí vůči škůdci (bance) úroky, nemá podle soudu opodstatnění a soud ji pokládá za nepatřičnou, neboť žalovaný měl a reálně mohl zaplatit žalobci „svůj dluh“ ihned poté, co mu na základě částečného rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 4. 2002 banka škodu nahradila (prostou distribucí plnění přijatého od banky). Odcizeny z účtu žalovaného totiž byly právě zálohy žalobcovy (jiným zájemcům byly vráceny, jen žalobce je zprvu nechtěl přijmout). To pak bylo podle soudu i důvodem ke stanovení pozdějšího data prodlení žalovaného (než 25. 2. 1997).

K odvolání žalovaného (jež směřovalo proti vyhovujícímu výroku rozsudku ve věci samé) V r c h n í s o u d v Praze dne 16. 1. 2008 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně.

Podle odvolacího soudu soud prvního stupně ve věci učinil správné skutkové i právní závěry, které odvolací soud sdílí a na něž v podrobnostech odkazuje. K odvolacím námitkám dodal, že rovněž nemá pochybnosti o tom, že žalovaný byl v této věci pasivně legitimován, neboť pro složení záloh na kupní ceny založil vlastní účet a peníze nebyly složeny do konkursní podstaty, nýbrž na tento, jím založený, zvláštní účet. Povinnost žalovaného vrátit složené peníze neúspěšným zájemcům pak dle odvolacího soudu vyplývá z článku 6 Podmínek, jimiž byl žalovaný vázán, stejně jako zájemci o koupi

nemovitostí. Žalobce svou povinnost splnil (peníze složil na účet žalovaného) a je tedy povinností žalovaného, aby i on splnil svou povinnost podle citovaných Podmínek. Kdyby tak neučinil, ponechal by si peníze složené žalobcem bez právního důvodu (§ 451 obč. zák.).

K námitce žalovaného, že neodpovídá za způsobenou škodu, odvolací soud poznamenal, že mezi účastníky nejde o vztah z náhrady škody.

Odvolací námitku, že složení záloh na kupní cenu bylo plněním do konkursní podstaty, odvolací soud neměl za důvodnou, připomínaje, že žalovaný dříve namítal, že částka, jež mu byla odcizena z účtu, nebyla součástí konkursní podstaty, „což konstatoval konkursní soud ve věci sp. zn. 18 K 53/94“.

Byla-li pak v řízení o náhradu škody přisouzena žalovanému částečným rozsudkem celá částka (1 978 000 Kč), která mu byla také vyplacena (z čehož žalovaný vrátil žalobci 1 500 000 Kč), pak nebylo důvodu přerušit řízení do doby, než bude rozhodnuto o příslušenství přiznané částky.

Žalovaný podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. (tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatel uvádí, že má námitky proti právnímu hodnocení skutkových zjištění. Zdůrazňuje, že mezi účastníky není sporu o tom, že žalobci nevrátil finanční plnění ve výši 450 000 Kč ze záloh, které žalobce poskytl na kupní cenu za nemovitosti v rámci výběrového řízení při zpeněžování nemovitého majetku z konkursní podstaty úpadkyně W., s. r. o.

Zásadní právní otázkou podle dovolatele je, zda nárok měl být uplatňován proti němu nebo proti konkursní podstatě a zda plnění, jehož vrácení je požadováno, je bezdůvodným obohacením nebo náhradou škody. Žalobce v žalobě nárok nekvalifikoval a právnímu hodnocení se tu vyhnul i nalézací soud. Právní zástupce žalobce uváděl v žalobě, že žalovaný při výkonu svých povinností nepostupoval řádně a svědomitě, čímž žalobci způsobil škodu. Objektivně však bylo zjištěno, že škodu způsobil třetí neznámá osoba, k čemuž byl nabídnut důkaz. Dovolatel má za to, že se bezdůvodně neobohatil a byla-li způsobena škoda, že za ni neodpovídá, neboť jednal s náležitou péčí.

Plnění přijaté od zájemců o koupi nemovitostí (včetně žalobce) bylo plněním do konkursní podstaty a mělo-li být těmto zájemcům vráceno, pak opět z konkursní podstaty.

Dovolatel proto uzavírá, že ve sporu není pasívně věcně legitimován, když měl být žalován správce konkursní podstaty. Probíhalo-li nadto řízení o náhradu škody vůči bance (která částečně plnila) mělo být řízení v této věci přerušeno do skončení onoho řízení.

Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout. Především dovolání vytýká, že exaktně nevymezuje, v jakém rozsahu je předmětné rozhodnutí napadáno. Na rozdíl od dovolatele pak nemá dovolání za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., poukazuje na to, že dovolatel ani neuvedl, v čem by měl spočívat jím tvrzený zásadní právní význam. Upozorňuje též, že v souladu s judikaturou a literaturou je z povahy věci vyloučeno uvažovat o přípustnosti dovolání podle označeného ustanovení na základě dovolacího důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Současně namítá, že dovolatelem označený dovolací důvod neodpovídá obsahu dovolání, jelikož otázka pasivní věcné legitimace není otázkou procesní, nýbrž hmotněprávní.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Se žalobcem lze souhlasit v tom, že dovolatel – ač zastoupen advokátem – se v dovolání výslovně nevyjádřil (ač tak měl a mohl učinit) k rozsahu, ve kterém rozsudek odvolacího soudu napadá dovoláním. Oprávněná je rovněž žalobcová výtka, že dovolatelem ohlášený dovolací důvod (dle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.) dovolání – posuzováno podle obsahu – nevystihuje (v užití argumentaci není obsažen). Nicméně při posouzení dovolání podle jeho obsahu nemá Nejvyšší soud pochyb o tom, že dovoláním je napadán potvrzující výrok rozsudku odvolacího soudu ve věci samé a že dovolací argumentace ve skutečnosti brojí proti tomu, jak soudy věc zhodnotily po stránce právní (a že je takto uplatněn dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř., jímž lze namítat, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci).

Na druhé straně žalobce nemá pravdu, tvrdí-li ve vyjádření, že dovolatel ani neuvedl, v čem by měl spočívat jím tvrzený zásadní právní význam. V dovolání se v tomto směru výslovně praví, že zásadní právní otázkou je, zda nárok měl být uplatňován proti žalovanému nebo proti konkursní podstatě a zda plnění, jehož vrácení je požadováno, je bezdůvodným obohacením nebo náhradou škody. Právě pro zodpovězení těchto otázek shledal Nejvyšší soud dovolání přípustným, když potud napadené rozhodnutí z větší části odporuje ustálené judikatuře Nejvyššího soudu.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (a se zřetelem ke způsobu, jímž byla založena přípustnost dovolání, ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Ze spisu je patrné, že žalobce žalobou uplatněný nárok (původně 1 590 000 Kč s příslušenstvím) kvalifikoval (dovolatel se mýlí, tvrdí-li, že se tak nestalo) tak, že „předmětem sporu je náhrada škody způsobená žalovaným jako správcem konkursní podstaty“ (bod 1 žaloby). Po popisu skutku, z nějž je žalováno (jenž pod body 9 a 10 končí tím, že žalovaný žalobci 13. 6. 1997 sdělil, že prostředky z účtu byly pravděpodobně trestným činem neznámé osoby převedeny na jiné účty a ty proto nemohou být žalobci vráceny, a že žalovaný záležitost oznámil policii), hodnotí žalobce (pod bodem 11 žaloby) jednání žalovaného tak, že jako jmenovaný správce konkursní podstaty úpadkyně W., s. r. o., měl postupovat při výkonu svých povinností řádně a svědomitě, což se nestalo (přijaté vklady žalobce mimo jiné nebyly pojištěny) a způsobil tak žalobci škodu. Tamtéž žalobce usuzoval, že žalovaný porušil své povinnosti při správě svěřeného majetku jako správce konkursní podstaty a také řádnou péči, když prostředky přijaté na účet nebyly pojištěny, v důsledku čehož žalobci vznikla škoda. O „vzniklé škodě“ hovoří žalobce i ve vyjádření na č. l. 36-38.

S přihlédnutím k době, kdy žalobce složil peníze jako zájemce o koupi nemovitostí z konkursní podstaty a k době, kdy nastaly skutečnosti, jež způsobily, že mu peníze z účtu nebyly vráceny (únor až červen 1997), je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad níže citovaných zákonů ve znění účinném do 31. 12. 1997, tj. zákona o konkursu a vyrovnání naposledy ve znění zákona č. 94/1996 Sb. a občanského zákoníku naposledy ve znění zákona č. 89/1996 Sb.

Dle ustanovení § 8 odst. 2 ZKV, správce je povinen při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídá za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládá zákon nebo mu uloží soud.

Z ustanovení § 31 odst. 2 písm. e) ZKV se podává, že pohledávkami za podstatou, pokud vznikly po prohlášení konkursu, jsou i nároky věřitelů ze smluv uzavřených správcem podstaty, jakož i ze smluv týkajících se provozování podniku, od nichž správce neodstoupil podle § 14 odst. 2.

Podle ustanovení § 27 ZKV, podstatu lze zpeněžit buď prodejem věcí způsobem upraveným v ustanoveních o výkonu rozhodnutí soudem nebo prodejem mimo dražbu (odstavec 1). Prodej mimo dražbu uskuteční správce se souhlasem soudu a věřitelského výboru a po slyšení úpadce za podmínek stanovených soudem. Věci lze prodat mimo dražbu i pod odhadní cenu. Obdobně lze převést i úpadcovy sporné nebo obtížné vymahatelné pohledávky (odstavec 2).

Již v rozsudku uveřejněném pod číslem 88/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 88/2003“) pak Nejvyšší soud uzavřel, že za škodu vzniklou účastníkům konkursního řízení nebo třetím osobám v důsledku porušení povinnosti uložené správci konkursní podstaty zákonem nebo soudem v souvislosti s výkonem této funkce odpovídá správce konkursní podstaty podle § 420 odst. 1 obč. zák.

Soudy nižších stupňů pochybily již tím, že skutkový stav věci nepoměřovaly institutem odpovědnosti dovolatele za škodu (v intencích R 88/2003), ač právě o to byly žalobcem (podle žaloby) žádány, a zjevně nepřiléhavě založily právní posouzení věci na úvaze, že dovolatel je povinen vrátit peníze žalobci (coby neúspěšnému zájemci o koupi nemovitosti) podle článku 6 Podmínek.

Ze skutkového stavu věci zjištěného soudy nižších stupňů se podává (a listiny založené ve spise, z nichž byla příslušná zjištění učiněna, dokládají), že zadání „Podmínek výběru zájemce o koupi nemovitosti“ bylo součástí procesu zpeněžování nemovitostí náležejících do konkursní podstaty úpadkyně prodejem mimo dražbu a že žalobce jako jeden ze zájemců složil zálohu na předem určený účet na tomto základě. V tomto duchu ostatně věc hodnotil i soud prvního stupně, jehož závěrům odvolací soud přitakal. Postup označený v předchozím odstavci, byl – v souladu s ustanovením § 27 odst. 2, věty první, ZKV – podmíněn souhlasem soudu a věřitelského výboru a uskutečnit se mohl za podmínek stanovených (konkursním) soudem.

K základním úkolům soudem ustanoveného správce konkursní podstaty konkrétního úpadce náleží zpeněžit co nejvýhodněji zjištěný (a sepsaný) majetek konkursní podstaty (srov. i § 29 odst. 1 ZKV). To ostatně dokládá i způsob určení odměny takového správce (srov. vyhlášku č. 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, v rozhodném znění, tj. ve znění vyhlášek č. 37/1992 Sb., č. 583/1992 Sb. a č. 277/1996 Sb.).

Jednání dovolatele při organizaci „výběrového řízení“ směřujícího ke zpeněžení nemovitostí prodejem mimo dražbu za nejvýhodnější nabídku, tudíž bylo jednáním správce konkursní podstaty úpadkyně při výkonu jeho funkce (úsudek, že šlo o exces z tohoto zákonného rámce vybočující, v řízení ve skutkové ani právní rovině formulován nebyl).

Názor, podle kterého při zadávání „Podmínek výběru zájemce o koupi nemovitosti“ a při vybírání záloh od zájemců (i těch, kteří posléze s koupí uspěli) podle těchto Podmínek jednal dovolatel jako správce konkursní podstaty úpadkyně (tedy „na účet konkursní podstaty“) a při vrácení zálohy žalobci podle článku 6 stejných Podmínek již jednal jen na vlastní odpovědnost (na svůj účet), je absurdní a právní posouzení věci soudy nižších stupňů je již proto bez dalšího nesprávné.

Bezcenný je v této souvislosti sám o sobě argument, že dovolatel je ve věci pasivně legitimován (zjevně míněno, že nese vlastní majetkovou odpovědnost), neboť pro složení záloh na kupní ceny založil vlastní účet a peníze nebyly složeny do konkursní podstaty, nýbrž na tento, jím založený, zvláštní účet.

V duchu této logiky by splnění požadavku složit zálohu, určeného v Podmínkách, nemělo pro zpeněžování majetku konkursní podstaty úpadkyně žádný právní význam (a to opět i pro ty zájemce, kteří na tomto základě nemovitosti získali) jen proto, že předem určený účet, na který byly zálohy složeny, založil správce konkursní podstaty úpadkyně. Tak tomu samozřejmě není. Bylo-li – v režimu

§ 27 odst. 2, věty první, ZKV - podmínkou účasti ve „výběrovém řízení“ složení záloh na předem určený účet správce konkursní podstaty úpadkyně, pak splněním této podmínky (složením záloh) se obohatila konkursní podstata.

Pro úplnost lze v této souvislosti dodat, že ponechá-li Nejvyšší soud stranou jinou motivaci pro letitou praxi (známou mu z jiné jeho úřední činnosti), v rámci které správci konkursních podstat zcela běžně zřizují samostatné běžné účty (na kterých se soustřeďují peněžní prostředky dosažené zpeněžením majetku konkursní podstaty) odlišné od těch, jež dosud vedl úpadce, lze jako důvod, pro který je zřízení běžného účtu správcem konkursní podstaty dokonce nutné, označit například situaci, kdy úpadce žádný svůj účet ani neměl.

Jen ze skutečnosti, že zálohy byly složeny na účet zřízený dovolatelem, tedy o dovolatelově osobní majetkové odpovědnosti ve sporu o vrácení žalobcovy zálohy v právní rovině neplyne vůbec nic.

Neuspokojivým je z tohoto pohledu i vypořádání dovolatelovy odvolací námitky (že složení záloh na kupní cenu bylo plněním do konkursní podstaty) v napadeném rozhodnutí poukazem na dovolatelovo dřívější vyjádření, že částka, jež mu byla odcizena z účtu, nebyla součástí konkursní podstaty. V podání, ze kterého odvolací soud vychází, totiž dovolatel výslovně uvádí i to, že onen účet byl účtem zřízeným pro řízení (čímž je v daném kontextu zjevně míněno řízení konkursní).

Nepřiléhavý je také argument odvolacího soudu, podle kterého kdyby dovolatel nesplnil „svou“ povinnost podle citovaných Podmínek (ve skutečnosti povinnost, kterou měl jako správce konkursní podstaty úpadkyně), „ponechal by si peníze složené žalobcem bez právního důvodu (§ 451 obč. zák.)“.

Podle ustanovení § 451 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat (odstavec 1). Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů (odstavec 2).

Literatura i soudní praxe shodně vycházejí z toho, že k předpokladům vzniku závazkového právního vztahu z bezdůvodného obohacení náleží rovněž neexistence zvláštní úpravy, která má přednost (institut bezdůvodného obohacení se uplatňuje subsidiárně). Srov. k tomu v literatuře např. díla Švestka, J. - Spáčil, J. - Škárová, M. - Humák, M. a kol: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2008, str. 1175 (bod II. výkladu, Bezdůvodné obohacení a jiné právní instituty) a Eliáš, K. a kolektiv: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. 1. vydání. Linde Praha, a. s., Praha 2008, str. 1057 a v judikatuře pak zprávu občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu SSR ze dne 21. 12. 1978, [Cpj 37/78](#), o zhodnocení úrovně rozhodování soudů SSR ve věcech odpovědnosti za neoprávněný majetkový prospěch podle § 451 a násl. obč. zák., uveřejněnou pod číslem 1/1979 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 79-80 (19-20), jejíž závěry jsou mutatis mutandis uplatnitelné i v soudobé rozhodovací praxi soudů.

V rozsudku ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. [33 Odo 890/2002](#) (jenž je veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu), Nejvyšší soud také vysvětlil, že povinnost k vrácení zálohy pro případ odpadnutí důvodu jejího poskytnutí může vyplývat buď z dohody účastníků nebo z titulu bezdůvodného obohacení. Bylo-li tudíž (pro případ, že zájemce o koupi neuspěje) smluveno vrácení zálohy (jak shodně uvádějí oba soudy), pak odkaz na ustanovení § 451 obč. zák. není na místě.

Již v rozsudku uveřejněném pod číslem 17/1998 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek a znovu pak pod bodem XIX. stanoviska svého občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 17. 6. 1998, [Cpjin 19/98](#), uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 185 (361), pak Nejvyšší soud vysvětlil, že ve sporu, v němž vystupuje správce konkursní podstaty z titulu své funkce

(jako správce konkursní podstaty), má (musí) být takto (vedle svého jména, příjmení a bydliště) též označován („správce konkursní podstaty úpadce XY“).

Takový postup není samoúčelný, když vede k odlišení těch sporů, v nichž označená osoba uplatňuje nebo brání (z titulu funkce správce konkursní podstaty konkrétního úpadce) zájmy konkursní podstaty, od sporů, v nichž vystupuje jako kterákoli jiný fyzická nebo právnická osoba (typicky ve sporu o náhradu škody, kterou měla taková osoba způsobit při výkonu funkce správce konkursní podstaty).

Nepřehlédnutelná je v této souvislosti vazba na řízení o výkon rozhodnutí nebo na exekuční řízení. Na základě exekučního titulu získaného proti příslušné osobě ve sporu, v němž vystupovala jako správce konkursní podstaty konkrétního úpadce (z titulu výkonu této funkce), totiž nemůže být výkonem rozhodnutí nebo exekucí nikdy postižen osobní majetek této osoby (majetek správce konkursní podstaty). Tento závěr je součástí ustálené judikatury týkající se pohledávek za podstatou. Tak v rozsudku uveřejněném pod číslem 27/2004 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 27/2004“) Nejvyšší soud uzavřel, že po zrušení konkursu přechází závazek uhradit pohledávky za podstatou ze správce konkursní podstaty na dlužníka. V rozhodnutí uveřejněném pod číslem 2/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek se k tomu dodává, že byla-li exekučním titulem přiznána pohledávka proti správci konkursní podstaty a jde-li o pohledávku za podstatou, je při nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle tohoto exekučního titulu pasívně legitimován úpadce.

Jak je patrné z výše citovaných částí žaloby, žalobce se po dovolateli domáhal zaplacení žalované částky z titulu osobní odpovědnosti dovolatele za škodu, jež byla žalobci způsobena nevrácením složené zálohy. Soudy pak požadovanou částku žalobci přiznaly k tíži dovolatele na základě článku 6 Podmínek. Učinily tak s vědomím, že jejich rozhodnutím je (bude) postihován dovolatelův osobní majetek, aniž rozpoznaly, že na základě článku 6 Podmínek bylo možné rozhodnout jen o smluvním nároku vůči konkursní podstatě úpadkyně, představované dovolatelem jako správcem konkursní podstaty úpadkyně (z titulu výkonu funkce správce konkursní podstaty úpadkyně).

V intencích výše podaného výkladu přitom Nejvyšší soud nepochybuje ani o tom, že pohledávka na vrácení zálohy neúspěšnému zájemci o koupi nemovitostí z konkursní podstaty, opírající se o článek 6 Podmínek, je pohledávkou za podstatou ve smyslu ustanovení § 31 odst. 2 písm. e) ZKV (srov. *mutatis mutandis* v obdobných skutkových souvislostech i R 27/2004).

Soudy nižších stupňů (a bohužel také žalobce, jenž v žalobě označil spor za incidenční) rovněž přehlédly, že k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni nebyl krajský soud věcně příslušný.

S přihlédnutím k době podání žaloby bylo pro posouzení věcné příslušnosti soudu rozhodné ustanovení § 9 o. s. ř. naposledy ve znění zákona č. 165/1998 Sb. (srov. i § 11 odst. 1 o. s. ř. v rozhodném znění a bod 2., hlavu první, část dvanáctou, zákona č. 30/2000 Sb.).

Jak Nejvyšší soud vysvětlil výše, v rovině závěru učiněného soudy nižších stupňů (že povinnost k vrácení zálohy plyne z článku 6 Podmínek) mohlo jít jen o spor o pohledávku za podstatou. Ty však mezi spory vyvolané konkursem nenáleží (srov. opět R 27/2004), takže ustanovení § 9 odst. 4 písm. a) o. s. ř. (v rozhodném znění) věcnou příslušnost krajského soudu nezaložilo (o úpravě obsažené v § 9 odst. 2 písm. i/ o. s. ř. v rozhodném znění nemá smysl hovořit, neboť úpadkyně je a byla právnickou osobou zapsanou v obchodním rejstříku).

Při posouzení věcné příslušnosti z pohledu žalobních tvrzení (tedy jako nároku na náhradu škody způsobené žalobci dovolatelem při výkonu funkce správce konkursní podstaty úpadkyně) zde rovněž není zákonné úpravy, jež by v rozhodné době zakládala věcnou příslušnost krajského soudu v prvním stupni. O spor vyvolaný konkursem opět nejde (k tomuto pojmu srov. i výklad obsažený ve stanovisku

občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2007, [Opjn 8/2006](#), uveřejněného pod číslem 74/2007 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek), což dokládá i obsah výše citovaného R 88/2003 (z jehož reálií se podává, že za téže procesní úpravy projednal žalobu o náhradu škody způsobené správcem konkursní podstaty porušením povinností uvedených v § 8 odst. 2 ZKV v prvním stupni okresní soud).

Na tomto základě Nejvyšší soud uzavírá, že žádné ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném v době podání žaloby nezakládalo věcnou příslušnost krajského soudu k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni a věc měla být projednána a rozhodnuta v prvním stupni okresním soudem (dle § 9 odst. 1 o. s. ř.) Tím, že soudy obou stupňů přes nedostatek věcné příslušnosti věc projednaly a rozhodly o ní, zatížily řízení vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a k níž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), pro vadné právní posouzení a popsanou vadu řízení zrušil rozsudky soudů obou stupňů (s výjimkou zamítavého výroku rozsudku soudu prvního stupně ohledně části příslušenství) a věc postoupil k dalšímu řízení věcně příslušnému okresnímu soudu. S přihlédnutím k údajům platným v době podání žaloby (srov. opět § 11 odst. 1 o. s. ř. v rozhodném znění) pak Nejvyšší soud určil jako soud prvního stupně, jemuž se věc postupuje, Okresní soud v Lounech. Ustanovení § 105 o. s. ř. tím není dotčeno.